

INDOKOLÁSOK TÁRA

8. szám

A MAGYAR KÖZLÖNY MELLÉKLETE
2025. január 6., hétfő

Tartalomjegyzék

II. Törvényekhez tartozó indokolások

Végző előterjesztői indokolás a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózatról szóló 2024. évi XCI. törvényhez	340
Végző előterjesztői indokolás a Paksi Atomerőmű kapacitásának fenntartásával kapcsolatos beruházásról, valamint az ezzel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi VII. törvény módosításáról szóló 2024. évi XCII. törvényhez	344

II. Törvényekhez tartozó indokolások

Végső előterjesztői indokolás a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózatról szóló 2024. évi XCI. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Ez az indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (6) bekezdése és a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

A törvényjavaslat célja – a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat (a továbbiakban: HUN-REN) Irányító Testülete által tett kezdeményezésnek megfelelően – egy új, önálló törvény megalkotása, amely megteremti a HUN-REN versenyképes, hatékony és teljesítményalapú működési feltételeit, megalapozza a HUN-REN nemzetközi pályára állítását, tovább erősíti a kutatói munka megbecsültségét azáltal, hogy lehetőséget teremt egy vonzó kutatói életpályamodell kialakítására, valamint biztosítja, hogy a szabad témaválasztáson alapuló felfedező vagy ún. kíváncsiság-alapú kutatások mellett megjelenjenek a HUN-REN kutatásai között a magyar emberek által érzékelt kihívásokra fókuszáló, tématerületi prioritások alapján meghatározott kutatási témák is akként, hogy a tudományos kutatás szabadságának Alaptörvényben rögzített elve maradéktalanul érvényesül.

A szabályozás során a jogalkotó alapvetésként kezelte, hogy az új törvény valamennyi elemében illeszkedjen a HUN-REN Irányító Testülete (a továbbiakban: IT) által megfogalmazott, a HUN-REN kutatóközpontjai és kutatóintézetei vezetői által támogatott modellhez, kerettörvényként funkcionáljon, és a tudományos kutatási autonómia alapelveéhez illeszkedően, azt tovább erősítve, a HUN-REN belső szabályozói hatáskörébe utalja a működés részletszabályainak kialakítását azzal, hogy jelentős önállóságot biztosít a HUN-REN részeként tevékenységüket tovább folytató kutatóközpontok és önálló kutatóintézetek számára. Mindezek alapján a javaslat az új struktúrájú HUN-REN működésének a legfontosabb kereteit határozza meg.

A javaslat kiemelt célja továbbá rendezni a kutatóintézeti ingatlanvagyon tulajdonjogának kérdéseit, összhangban az Alkotmánybíróság 30/2022. (XII. 6.) AB határozatának rendelkezéseivel. Amennyiben a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és a Kormány között megszületik az adásvételi szerződés a HUN-REN kutatóintézetek által használt ingatlanok állam által történő megvásárlásáról (amely szerződés megkötésére az MTA 2024. december 11-i Közgyűlése megadta a felhatalmazást az MTA elnökének), abban az esetben az ingyenes használatot rögzítő törvényi szabályozás hatályon kívül helyezésre kerül.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

1. §

A javaslat rögzíti a HUN-REN küldetését, valamint taxatív felsorolja a HUN-REN által ellátott közfeladatokat.

2. §

A HUN-REN közfeladatainak érvényre juttatása érdekében a megújult formában működő HUN-REN sajátos magánjogi jogalanyként kerül létrehozásra. A 19 költségvetési intézményből és a Központból jogutódlással, egyetlen új önálló jogi személy jön létre azzal, hogy a kutatóközpontok és kutatóintézetek jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységként, jogutódlással folytatják működésüket. A HUN-REN-re, mint sajátos jogállású jogi személyre főszabályként az új törvényben szabályozott rendelkezések az irányadóak, a törvényben nem szabályozott kérdésekben pedig a jogi személyekre vonatkozó szabályokat kell mögöttes szabályként alkalmazni.

A HUN-REN az új törvény rendelkezése alapján egyúttal közhasznú jogállásúnak is minősül, ha ezt kérelmezi.

3–4. §

A javaslat meghatározza a HUN-REN alapítására és képviseletére vonatkozó rendelkezéseket. Az új jogi személy alapítása során az Országgyűlés felhatalmazása alapján a Kormány nevében a kultúráért és innovációért felelős miniszter jár el.

Törvényi szinten rögzítésre kerülnek a HUN-REN alapító okiratának egyes elemei.

Lényeges elem, hogy a HUN-REN legfőbb döntéshozó szervének – az Irányító Testület – elnökére és tagjaira első alkalommal (a HUN-REN létrehozásakor) a tudománypolitika koordinációjáért felelős miniszter, valamint a Magyar Tudományos Akadémia elnöke konszenzusos módon tesznek javaslatot a miniszterelnök részére.

5–6. §

A javaslat rendelkezik arról, hogy a HUN-REN létesítéséhez az állam legalább egymilliárd forint összegű pénzbeli hozzájárulást biztosít. Rögzíti továbbá a HUN-REN nyilvántartásba vételi eljárása esetén alkalmazandó szabályokat.

7–16. §

Az új modellre vonatkozó javaslat szabályozza a HUN-REN főbb szervezeti egységeire és tisztségviselőire, vonatkozó rendelkezéseket, így az Irányító Testület, az elnök, a vezérigazgató, a felügyelőbizottság, a tudományos igazgató, valamint a kutatási intézmények feladat- és hatáskörét, valamint a tisztségviselők kiválasztásának alapvető szabályait. Széleskörűen rendezi továbbá az Irányító Testület elnökének és tagjainak összeférhetlenségére vonatkozó szabályokat.

A javaslatban foglalt új irányítási struktúra alapján a HUN-REN ügyvezető szerve az Irányító Testület (a továbbiakban: IT), amely 7 fős létszámmal kerül létrehozásra. Összetételét tekintve tagjainak több mint felét a tudomány művelői közül szükséges kiválasztani. Az IT munkájában tanácskozási joggal részt vehet a kutatási intézményvezetők által delegált legfeljebb három személy. A HUN-REN képviselője és az IT vezetője az elnök, operatív vezetője a vezérigazgató, kutatási intézményei tudományos tevékenységének koordinálását tudományterületi alelnökök végzik, akik mellett tudományterületi kutatási tanácsok működhetnek, a tudományos kutatást végző (jogi személyiséggel felruházható) szervezeti egységek vezetői pedig a kutatási intézményvezetők. Az IT munkáját a tudomány művelőiből álló, javaslattevői, véleményezői jogkörrel rendelkező nemzetközi tudományos tanácsadó testület, valamint az Intézményvezetői Kollégium segíti. Az elnök, a tudományterületi alelnök, valamint a kutatási intézményvezető kizárólag a tudomány művelői közül kerülhet kiválasztásra. Rögzíti továbbá, hogy tudományos kérdésekben kizárólag a tudomány művelői hozhatnak döntést.

A HUN-REN közfeladatai ellátására kutatási intézményeket hoz létre, amelyekben végzi a tudományos kutatási és innovációs tevékenységét. Az új modell biztosítja az Alaptörvényben meghatározott tudományos kutatási szabadságot, amelyre figyelemmel a szabályozásban rögzítésre került, hogy az IT a legfőbb döntéshozó szerv; az IT tagjai többségének a tudomány művelői közül kell kiválasztásra kerülniük; a „kulcs” hatáskörök az IT-nél jelennek meg, ezek közül a legfontosabb döntések (a HUN-REN stratégiájának meghatározása, kutatóintézetek létrehozásáról, átszervezéséről, megszüntetéséről, valamint kutatóintézetek költségvetéséről való döntés) meghozatalához az IT tudományi művelői közül kinevezett tagjai többségének támogató szavazata szükséges az Alkotmánybíróság által meghatározott követelményeknek megfelelően; a tudományos kérdésekben a tudomány művelői döntenek.

A fenti szabályok maradéktalanul biztosítják a tudományos kutatás szabadsága alkotmányos elvének érvényesülését.

17–18. §

A HUN-REN a vagyonát közfeladatával összefüggő tevékenység végzésére fordíthatja, valamint gazdálkodási tevékenységet végezhet akként, hogy azzal nem veszélyeztetheti a közfeladat-ellátást. A javaslat rögzíti, hogy a HUN-REN tevékenységét az állam vagyonjuttatással is biztosíthatja. Az állam által ingyenesen juttatott vagyonelemekkel a HUN-REN vagyonkezelési tevékenysége keretében szabadon gazdálkodhat, azzal a felelős

gazdálkodás követelménye sérelme nélkül szabadon rendelkezhet. Az állam által történő ingatlanvagyon juttatással kapcsolatban a törvény 24. §-a egyértelműen rögzíti, hogy az állam által ingyenesen a HUN-REN tulajdonába adott ingatlanok elidegenítéséből származó bevételek az elidegenítés költségeinek kiegyenlítését követően fennmaradó részét a HUN-REN közfeladatainak ellátására, valamint közérdekű céljainak megvalósítására köteles fordítani. Az állam által a HUN-REN részére ingyenesen juttatott vagyonelemek nyilvántartási értéken történő átvezetéssel a HUN-REN tulajdonába kerülnek.

Az ingyenes vagyonjuttatáshoz kapcsolóan rögzítésre kerül az állam javára elővásárlási jog létesítésének lehetősége, valamint nyilvánosan működő részvénytársaság esetén vételi jog biztosítása. A vagyonjuttatás részletes kérdései a törvény keretein belül az állam és a HUN-REN közötti polgári jogi megállapodásban is rendezhetőek.

19–22. §

A javaslatban teljesítményre ösztönző, társadalmi és gazdasági hatás elérését biztosító finanszírozási rendszer kerül kialakításra a finanszírozás egyidejű jelentős megemelésével. A HUN-REN törvény szerinti tevékenységeit az állam közfeladat-finanszírozási szerződéssel, támogatással, vagyonjuttatással, illetve adománnyal biztosítja.

A HUN-REN részére közfeladatai megvalósításának elősegítése érdekében a későbbiek során is biztosítható pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni juttatás, valamint a HUN-REN pályázati eljárásban is részt vehet és pályázati támogatásban is részesülhet.

Az új modellel bevezetésre kerülő teljesítmény-alapú finanszírozás keretében a HUN-REN mint közfeladat-ellátó finanszírozásának alapvető elveit és biztosítékait, valamint az együttműködés rendjét az állam és a HUN-REN hosszú távú, legfeljebb huszonöt év időtartamra szóló keretmegállapodásban rögzíti, illetve hat évre szóló részletes közfeladat finanszírozási megállapodást köt.

Az HUN-REN vonatkozásában az állam megrendelőként lép fel oly módon, hogy a közösen megállapított, kiemelten fontos kutatási témákban és a teljesítményelvárásokban a közfeladat-finanszírozási szerződés keretében állapodik meg a HUN-REN-nel, rögzítve ebben mind a szabad témaválasztás alapján végzendő felfedező kutatások lehetőségét, mind a témaerületi prioritások alapján meghatározott kutatási témák körét, amely a nemzetközi példákhoz és az alkotmányos előírásokhoz egyaránt megfelel.

23. §

A javaslat alapján a HUN-REN javára vagyontárgy vagyonkezelésbe a közfeladatához rendeltlen adható, ebben az esetben a HUN-REN-t közfeladathoz rendelt vagyonkezelői jog illeti meg. A javaslat rögzíti a közfeladathoz rendelt vagyonkezelői joggal kapcsolatos rendelkezéseket, a jog bejegyzésére vonatkozó előírást, a joggyakorlás szabályait és a jog megszűnésének eseteit.

24–26. §, 1–2. melléklet

A javaslattal ingyenesen a HUN-REN tulajdonába kerül az 1. mellékletben felsorolt, jelenleg az állam tulajdonában lévő ingatlanvagyon, a Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft. tulajdoni részesedése, valamint a HUN-REN Központ és a kutatóintézetek által használt állami vagy saját tulajdonú ingóvagyon.

Az alapításra tekintettel juttatandó egyéb ingóságokat és vagyoni értékű jogokat az alapító az alapító okiratban határozza meg.

27. §

A HUN-REN megszűnése esetén alkalmazandó jogszabályra történő hivatkozás, valamint a jogutód nélküli megszűnés esetén az államot megillető vagyon sorsának rögzítése.

28. §

Hatályba léptető rendelkezések.

29–32. §

A javaslat biztosítja a szabályozási átmenetet, valamint rendezi a folyamatban lévő ügyek sorsát. A HUN-REN Központ által működtetett Magyar Kutatási Hálózat kutatóközpontjai és kutatóintézetei mint költségvetési szervek jogutódlással megszűnnek azzal, hogy a HUN-REN keretein belül, jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységként (az e törvény szerinti kutatóintézetként) folytatják tevékenységüket. Az alapító a HUN-REN megalapításakor köteles e jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységek létrehozására. A kutatóközpontok és kutatóintézetek általános jogutódjai a jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységek. Az állami tulajdonba kerülő ingó és ingatlan vagyonelemeket érintő adófizetési kötelezettséggel kapcsolatos rendelkezést is tartalmaz.

33. §

Sarkalatosági záradék.

34. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés módosítás.

35. §

Annak rögzítése, hogy teljes személyes illetékmentességben részesül az új HUN-REN, valamint a Magyar Tudományos Akadémia (MTA). A javaslat továbbá a HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés módosítást tartalmaz.

36. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés módosítás.

37. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés módosítás.

38. §

A módosítás lehetővé teszi az MTA Közgyűlésén való, videokonferencia útján történő részvételt.

39–46. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés, illetve egyéb technikai módosítás.

47. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés, illetve egyéb technikai módosítás.

48–63. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsérés, illetve egyéb technikai módosítás.

64–77. §

Az NKFI Alap Kutatási Alaprésze vonatkozásában tovább a Kutatási Kiválósági Tanács (KKT) szerepe. A módosítás célja, hogy tovább erősítse a KIM miniszter, a HUN-REN elnöke, valamint az MTA elnöke által konszenzussal jelölt, tudós tagokból álló testület szerepét a hazai kutatási támogatások rendszerének kialakításában és fejlesztésében. A cél, hogy hosszútávon kiszámítható, stabil, a nyugat-európai országokkal versenyezni képes kutatótámogatási rendszer kerüljön létrehozásra Magyarországon, amely széleskörűen bírja a tudományos közösség támogatását is.

Az Országos Kutatási és Innovációs Támogatási Adatbázis (OKITA) létrehozásának célja az egyéni kiválóságon alapuló kutatási támogatások egységes monitoring rendszerének kialakítása.

Egyértelműsítésre és pontosításra kerül az NKFI Alap egyes alaprészeinek (Innovációs Alaprész, Kutatási Alaprész, valamint a Nemzeti Laboratóriumok Alaprész helyébe lépő Missziók Alaprész) célja, az alaprészből támogatható kedvezményezettek köre és a támogatható tevékenységek köre.

A gyakorlatnak megfelelően pontosításra kerülnek az egyes alaprészek esetében alkalmazandó bírálati és értékelési folyamatok.

A rendelkezés kimondja, hogy a HUN-REN jelenlegi Irányító Testülete tagjainak megbízatása az új HUN-REN megalapításával egyidejűleg a törvény erejénél fogva megszűnik.

A HUN-REN törvényhez és a KFI törvény egyéb rendelkezéseivel kapcsolódó szövegcsere és egyéb technikai módosítás.

78. §

A rendelkezés egyértelműsíti, hogy a HUN-REN közbeszerzési eljárás lefolytatására kötelezett szervezet.

79–84. §, 86. §, 88. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó szövegcsere módosítás.

85. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó jogtechnikai módosítás.

87. §

A HUN-REN törvényhez kapcsolódó jogtechnikai módosítás.

Végző előterjesztői indokolás

a Paksi Atomerőmű kapacitásának fenntartásával kapcsolatos beruházásról, valamint az ezzel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2015. évi VII. törvény módosításáról szóló 2024. évi XCII. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A törvényjavaslathoz tartozó indoklást a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (6) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő megjelölésről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés a) pontja alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indoklások Tárában szükséges közzétenni.

Az Országgyűlés előzetes elvi hozzájárulását adta a Paksi Atomerőmű kapacitásainak fenntartásával kapcsolatos új atomerőművi blokkok létesítését előkészítő tevékenység megkezdéséhez. Ennek következményeként nemzetközi szerződés kötött meg, amelyet Magyarország a Magyarország Kormánya és az Oroszországi Föderáció Kormánya közötti nukleáris energia békés célú felhasználása terén folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2014. évi II. törvénnyel hirdetett ki.

A jelen törvényjavaslat célja azon lehetőség megteremtése, hogy a Paksi Atomerőmű kapacitásának fenntartásával kapcsolatos két új 5–6. atomerőművi blokk tervezésére, beszerzésére, létesítésére, üzembe helyezésére és üzemeltetésére irányuló beruházás megvalósítása továbbra is zökkenőmentesen történhessen.

*RÉSZLETES INDOKOLÁS***1. §**

A preambulum szövegének pontosítása.

2. §

Az elmúlt évek nemzetközi eseményei – így többek között a COVID–19 világjárvány és az orosz–ukrán katonai konfliktus – jelentős gazdasági hatásokat gyakoroltak egész Európában. Ezek, valamint az inflációs körülmények és a háborús szankciós intézkedések bevezetése, jelentősen hátrányos gazdasági körülményeket okoztak és kedvezőtlenül befolyásolták az időtényezőket a Paksi Atomerőmű kapacitásának fenntartásával kapcsolatos beruházás kivitelezésében. A törvénymódosítás célja, hogy a lakosság alapvető villamosenergia-ellátásának biztosítása érdekében a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet előzetes hozzájárulásával lehetőséget nyújtson a megrendelő számára a beruházás megvalósítására vonatkozó fővállalkozási szerződés módosítására annak érdekében, hogy a gazdasági és nemzetközi helyzetben bekövetkezett változások beruházást érintő hátrányos hatásai elháríthatóak legyenek oly módon, hogy az ellenérték és a módosítás egyéb feltételeinek meghatározása során csak a törvényben meghatározott szempontok legyenek mérvadók, minden egyéb körülmény mérlegeléstől függetlenül.

3. §

Hatályba léptető rendelkezés.

Az Indokolások Tárát az Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.

A szerkesztésért felelős: dr. Bíró Attila.

A szerkesztőség címe: 1051 Budapest, Nádor utca 22.

Az Indokolások Tára hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <https://www.magyarokzlony.hu> honlapon érhető el.